НОВООТКРИТИ НАКИТНИ ПРЕДМЕТИ И ЕЛЕМЕНТИ НА ОБЛЕКЛОТО ОТ ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ

Стоян Витлянов (Шумен)

Предмет на разглеждане в настоящото съобщение са новооткрити накитни предмети и елементи на облеклото, постъпили от разкопките на двете големи сгради, в южната част на дворцовия център на преславските владетели. Към тази голяма група находки принадлежат токи и ремъчни накрайници, апликации за дреха, копчета, обици, пръстени, пафти, медальони и гривни. В досегашните си изследвания на една част от тези находки съм насочвал вниманието си главно върху техниката на тяхното изпълнение. В следващите редове ще задържа вниманието си на формите и мястото на накитните предмети, в състава на празничната и ежедневна костюмна украса на преславските граждани.

С най-много данни разполагаме за **коланните токи**.

В конструктивно отношение те се разделят на три основни групи: токи с една рама; токи с две рами и токи с плочка, която бива шарнирна или неподвижна[1].

Към първата група се отнасят двадесет и две токи с твърде елементарно устройство. Представляват рами с различна форма - кръгла, елипсовидна, трапецовидна, правоъгълна /фиг.$1_{1,4,5,9,12\text{-}22,25,26}$; фиг.$2_{5,6,9,10}$/. При токите с правоъгълни рами, едната от страните служи за носач и ос на езика, а срещуположната страна е изпълнявала ролята на опора. Най-елементарно са изработени кръглите токи / фиг.$1_{1,\ 22}$/, при които кръжилото е представлявало едновременно носач, ос и опора /фиг.$1_{1,3,4,\ 22}$ фиг. $2_{6\text{-}10}$/.

В някои отношения токите от първа група напомнят тези с подвижни плочки от Втория аварски хаганат, където ги срещаме в комплект със специфични кръгли рами, датирани в края на VII - началото на IX век[2]. Поради липса на пряка и косвена аналогия, специалистите, занимаващи се с тези находки, на базата на керамичния материал, открит заедно с тях, конкретно от Велики Преслав, ги датират в IX-XI век[3]. Към същия период трябва да отнесем и квадратните токи, чийто носач е закрепен направо за ремъка /фиг.$1_{\ 12\text{-}26}$/.

Някои токи от тази група имат елепсовидни арковидни форми на рамата и декоративно оформено легло за езика.

---

[1]Терминологията и класификацията на тази група метални украси е съобразена с вече сполучливо предложената в научната литература схема: срв. ***Станилов. Ст.*** Старобългарски ремъчни украси от Националния археологически музей. - В: Разкопки и проучвания, XXII, С., 1991, 5 - 70.

[2] ***Ст. Станилов***. Метални гарнитури за ремъци и облекло от двореца във Велики Преслав. – Плиска-Преслав, т.7, 1995, с.110.

[3] ***Пак там,*** с. 110.

Към втората група се отнасят четири бронзови токи, които оформят три типа. Първият тип е представен от токи с арковидна рама и правоъгълни подвижни плочки. Към този тип принадлежат две токи с прави профили, с добре изразени арковидни рами, но с различни по форма плочки. При едната от тях /фиг. 2_1/, плочката е двусъставна. Състои се от две правоъгълни, шарнирно свързани плочки, разположени успоредно от двете страни на езика. Посредством тях, с помощта на нитове, е ставало прикрепването на токата към колана. При другата тока /фиг.2_4/ плочката се състои от прегъната около оста на езика издължена правоъгълна пластина, в чийто прорез е влизал ремъкът, закрепен също чрез нитове. И двете токи са с добре оформени при върха на арковидните рами легла за езиците. При втората тока върху лицевата страна на рамата има следи от релефна украса. Вторият тип е представен от тока с правоъгълна опорна рама и правоъгълна плочка / фиг.2_2 /. Лицевата страна на носещата рама е украсена с мотива "птиче око". Последният тип тока е с елепсовидна опорна рама и трапецовидна по форма плочка с вълнообразно профилиран край.

Най-многобройна е третата група. Представена е от четиринадесет токи: с елепсовидна опорна рама и трапецовидна носеща рама без украса /фиг.$1_{7,8}$/; токи с елепсовидна опорна рама и елепсовидна носеща рама с украса и без украса /фиг.$1_{2,9,14,25,26}$; фиг.$2_{7,8}$/; токи с правоъгълна носеща и опорна рама /фиг.1 $_{24, 23,11, 27}$/.

Най-общо токите с две рами са влезли в литературата заради особената извивка на носещата рама с термина “лировидни”. Тази група включва твърде многобройни типове. Най-завършената форма на този тип са широките токи с плавна извивка, остра арковидна опорна рама, с пъпки на шийката и в краищата на носача, при което последните са оформени като волути. Токи с подобно точно описание в старобългарската култура не са намирани. Датировката на тези токи на Долния Дунав засега също е IX-XI в.[4].

Апликациите, както и токите не се класифицират по една и съща схема, а на принципа на временно формирани групи по общи белези. Откритите колански апликации са твърде разнообразни по форма и размери. Според силуета си те могат да се разделят на пет групи: двойно конвексни, ромбовидни, правоъгълни, листовидни / сърцевидни / и сферични.

Първата група е представена от една единствена апликация / фиг.3_{15}/. Изработена е от бронз с позлата. Лицевата й страна е украсена с шестлистна розета. Апликирането е ставало със скрепващи нитове, преминаващи през два срещуположни отвора. Втората група се състои също от една апликация / фиг.3_{12}/. Тя е с ромбовидна форма, със заоблени върхове. Двете страници на едната половина са вълнообразно оформени. Лицевата част на апликацията е украсена с къси, вълнообразно врязани линии. На двата

[4] ***Станилов, Ст***., цит. съч., с. 111.

срещуположни ъгъла има разположени отвори, с помощта на които е ставало апликирането.

От две бронзови апликации е представена третата група / фиг.$3_{11,35}$/. Едната от тях е квадратна, а другата е с правогълна форма. Изработени са чрез пресоване. Върху лицевата страна на едната апликация е представен орнаменталният мотив "птиче око", а върху другата е изобразен в слаб релеф стилизиран растителен орнамент.

Четвъртата група е най-многобройна. Тя включва шестнадесет бронзови апликации / фиг.$3_{14,18\text{-}30,36,37,43}$/, повечето от които са изработени чрез отливане. Върху лицевите им страни е нанесена украса, състояща се от стилизирани растителни и геометрични орнаменти, сред които преобладават палметните мотиви. При някои от тях има допълнителна украса от релефни пъпки, разположени в гънките на силуета. Апликирането се е осъществявало с помощта на нитчета, разположени на гърба на апликациите.

Петата група включва апликации със сферична форма. От този вид са засвидетелствани шест бронзови апликации /фиг.$3_{13,\ 32\text{-}34,41\text{-}42}$/. Изработени са чрез отливане. Лицевите им страни са украсени със стилизирана растителна и геометрична украса. Профилите им са извити и сравнително дебели.

Преди известно време към тази група отнесох и една правоъгълна бронзова апликация, намерена в насипа на едно от помещенията, върху лицевата страна на която в плитък релеф е представена в анфас глава на лъв /фиг.5_{8} /. Обратната страна е вдлъбната с позитивното лицево изображение. Всички подробности от лицето - муцуна, ноздри, очи и грива, са показани много изразително, с което приближават изображението до реалния образ на лъва.

В изображението най-вероятно е вложена идеята за тотемната представа на звяра-покровител, звяра-прадед. Като декоративен мотив в старобългарското изкуство, образът на лъва е широко разпостранен в художествените паметници на каменната пластика, златарството и други ювелирни занаяти. Най-близки до изображението от преславската апликация се явява стилизираната лъвска глава върху един бронзов амулет от Плиска[5] и най-вече лъвският образ, щампован върху позлатен сребърен медальон от Преслав[6], които се датират от IX-X в. Към това време трябва да отнесем и нашата находка. Тази най-обща датировка се подкрепя и от археологическата среда, в която тя беше намерена.

Като аналог за нейното предназначение ми послужи един екземпляр от поясни апликации, открити в околностите на с. Надеждинско,

---

[5] ***Дончева- Петкова, Л.*** Сгради при южния сектор на западната крепостна стена на Плиска. – В: Плиска-Преслав. Шумен, 1992, т. 5, с. 143, обр. $41_{в}$.

[6] ***Vitlanow, St.*** Ein Vergoldetes silbermedailon aus Preslaw. - In:Acta Archaelogica Academiae Scientiarum Hungaricae, 42, 1990, t. XLII, 1-4, 195 - 204.

Хабаровски район[7]. Твърде е възможно тя да е част от фриз, украсяващ бойния колан на български воин или да представлява елемент от самостоятелна украса, апликирана към дреха. Най-вероятно със своето изображение тя е служела като апотропей - пазител от врага.

От **коланните накрайници** до нас са достигнали общо седем екземпляра. Според формата и орнаменталната украса те се подразделят на няколко групи: накрайници с гладко лице, с релефна украса, с гравирана украса и ажурни.[8]

Първата група е представена от един единствен накрайник (фиг.3$_3$). Той е с езиковидна форма, с конкавно изрязана основа. Апликирането се е осъществявало с помощта на три нита, разположени на обратната страна. Изработена е чрез леене от светъл бронз. Обикновено коланните накрайници от тази група без украса са рядко срещани в старобългарската епоха. Засега такива са засвидетелствани само от Дворцовия център във Велики Преслав[9], сред предметите на Преславското златно съкровище[10] и от Пернишката крепост[11].

Втората група е представена също от един накрайник (фиг.3$_5$). Той е с късо тяло и конкаквно оформена основа. Лицевата част е украсена от два успоредни релефни елемента.

Четири от накрайниците принадлежат към третата група (фиг.3$_{1,2,4,7}$) метални гарнитури с гравирана украса. Първият от тях (фиг.3$_1$) е украсен с огледално-рефлексен мотив от стилизирани растителни орнаменти. Вторият е (фиг.3$_2$) с плитко гравиран геометричен орнамент, разположен по периферията, а останалите два накрайника (фиг.3$_2$) са с растителна украса. Групата на коланните накрайници с ажурна украса е представен от един екземпляр (фиг.3$_8$), който се отличава с елементарна и груба изработка. За сега той няма аналогии сред открития старобългарски материал.

Групата на **копчетата** е засвидетелствана от четири екземпляра /фиг.3 $_{9,\ 10,16,\ 17}$ /. Двете от тях са плоски по форма, изработени чрез отливане от бронз, а останалите са съставени от две кухи полусфери, споени в основата си. Всички копчета са снабдени в основата си с петлик за закрепване към дрехата. Срещат се масово в селища и некрополи от X до XIV век.

Пафтите са представени от един единствен екземпляр. До нас е достигнала само едната от нейните две съставки. Изработена е от бронз, с

---

[7] ***Медведев, В. Е.*** Пояса Надеждинского могильника. - Археология Северной Азии и Центральной Азии. Новосибирск, 1975, 211 - 219.

[8] За коланните накрайници от Велики Преслав срв. ***Станилов, Ст.*** Метални гарнитури за ремъци и облекло от двореца във Велики Преслав. – В: Плиска-Преслав, т. 7, Шумен, 1995, 123 - 126.

[9] Пак там, с. 134, кат. N 88, 89.

[10] ***Тотев. Т.*** Преславското съкровище. - ИНМВ, 22 (37), 1986, с. 104 - 105, табл. XXIII / 4.

[11] ***Чангова, Й.*** Към проучването на старобългарската металопластика от IX - X век. – В: Преслав, III, 1983, с. 199, обр.1г.

плоско ажурно тяло. По средата на дъгата е оформен зооморфен петлик за закопчаване, с глава на птица. Пафтата няма аналог сред материалите от Велики Преслав. Някои автори определят тези находки като колании токи от конска амуниция и по време ги свързват с тракийските културни традиции.[12]

На различни места в пластовете над сградите и около тях бяха намерени двадесет и два **пръстена,** изработени от бронз /фиг.14 $_{1 - 9;11 - 20; 24, 25}$ /, кат. N 316 - 324, 326, 328 - 337. Един от пръстените е от олово / фиг.14 $_{10}$/, кат. N 325 / и един от сребро / фиг.4$_{12}$ /. Всички са изработени чрез отливане. По форма и украса те са твърде различни. В повечето случаи украсата е гравирана чрез тънък резец и само при един от тях е изпълнена във филигранна техника. В зависимост от общата конструктивна форма пръстените могат да се групират в две групи: обикновени отворени халки и затворени.

Към първата група принадлежи един пръстен. По форма представлява плоска незатворена халка (с разминаващи се краища) без следи от допълнителна украса / фиг.14$_{15}$, кат. N 330/. Този вид пръстени намират близки аналогии сред материалите от Плиска[13], Виница[14], Одърци[15], Диногеция-Гарван[16] и други селища. Втората група пръстени представляват затворени плоски халки, които се разширяват и преминават в щит с кръгла или елипсовидна форма /фиг.14 $_{1-9,\ 11,16-20,24,}$, кат. N 316-325, 331-335, 336/. Разновидност на тази група са пръстените с припоени плочки, от които са засвидетелствани само два екземпляра /фиг.14 $_{12, 25}$, кат. N 327, 337/.

Според характера и стила на украсата на щита пръстените могат да се обединят в няколко групи: с неукрасен щит, с геометрична и растителна украса, със символичен мотив, с врязани човешки фигури, с касети за инкрустиране на стъклени ядра или скъпоценни камъни.

Към първата група, с неукрасен щит, принадлежат осем бронзови пръстена. Те имат тънки халки, плоски или едностранно заоблени, от които са изтеглени плоски щитове с кръгла форма: кръгли / фиг.14$_{2-4}$ /, елепсовидни / фиг.14$_{5,6,8,20}$ / и ромбовидни / фиг.14$_{7}$ /. Единствената семпла украса при тези пръстени се състои от конусовидни или елипсовидни пъпки, които отделят щита от халката / фиг.14$_{7,8}$ /.

---

[12] ***Владимирова, В.*** Състав и предназначение на апликациите към конската сбруя в Тракия (V - III в. пр. Хр.). - В: Анали, 1994, кн. 1, 45 - 59.

[13] ***Станчев, Ст.*** Материали от Дворцовия център в Плиска. - ИАИ, XXIII, 1960, с. 31, обр. 4 В (13); ***Антонова, В. и Витлянов, Ст.*** Плиска. Западна крепостна стена - сектор север (Археологически разкопки 1973-1975 г.). – В:Плиска- Преслав, т. 4, С., 1985, с. 68.

[14] ***Тотев, Т.*** Старобългарски некропол в чашата на язовир "Виница". - ИНМШ, IV, 1967, с. 50.

[15] ***Дончева-Петкова, Л., Нинов, Л., Парушев, В.*** Одърци. Селище от Първото българско царство. С., 1999, с., 101.

[16] **Barnea, I.** Podoabe de metal. – In.: Dinogetia, 1,1967, p. 284, fig. 170$_{4}$.

Втората група е представена от седем пръстена. Орнаменталните мотиви представляват изображения на пентаграма /фиг.14$_{1,17,}$ кат. N 316, 332/, геометрични композиции /фиг.14$_{11, 12,}$ кат. N 326, 327/, с врязани схематизирани многолистници на цвете, / фиг.14 $_{16,19, 24,}$ кат. N 331, 334, 336/, мрежест орнамент /фиг.14$_{25}$, кат. N 337/, с врязани човешки фигури /фиг.14$_{13, 18}$, кат. N 328, 333/. Два от пръстените, са достигнали до нас с гнездо за влагане на камък / фиг.14$_{10, 14,}$ кат. N 325, 329 /.

Пръстените с пентаграма са често срещани сред материали от некрополи и селища. По характер и стил на украса пръстените от Велики Преслав не се различават от тези, намерени в другите ранносредновековни центрове у нас. Техният орнаментален мотив е самостоятелно изобразен чрез плитко врязване върху гладката повърхност на плочката. И при двата пръстена изобразителното поле около пентаграмата е изпълнено с точковиден орнамент, който при единия от тях преминава в уширената част на халката в растителен. Различните автори датират тези пръстени в широките хронологически граници на IX - XII век[17]. Като накит те са заимствани от византийската художествена традиция[18]. У нас най-масово те са носени през IX -X век[19].

Орнаменталните мотиви върху пръстените с геометрична украса имат характера на соларни символи, а тези с растителни орнаменти представляват схематизирани многолистници на цвете, най-вероятно на лотос. И двата мотива са широко разпространени в българските земи в границите на IX-XI век[20]. Един от пръстените е украсен с мрежест орнамен, най-вероятно с апотропеично значение.

В изобразителното поле на два от пръстените са представени схематизирани човешки фигури в цял ръст, с вдигнати ръце за благослов. Изображенията, обградени с линии и точки, са предадени чрез плитко врязване. Единият от пръстените е с плоска отвътре и слабо заоблена отвън халка, с невисок кръгъл щит. Другият, отчасти запазен, е с тънък плосък

---

[17] ***Възжарова, Ж.*** Славяни и прабългари. С., 1976, с. 337, табл. 19; ***Гатев. П.*** Накити от погребения от XI-XII в. - Археология, 19, 1977, N 1, с. 43, обр.6; ***Aleksova. L.*** Prosek - Demir Kapija. Skopije -Beograd, 1966, c, 39, pl. XIX 218; ***Didconu, P. Vilceanu. D.*** Pâcuiul lui Soare. I. BucureSti, 1972, p. 140, fig. 50/3.

[18] ***Davidson, C.*** Corint. The Minor Objectts, XII.Princeton - New Jersey, 1952, p. 238, 242, pl.104$_{1872,}$ 105$_{1929.}$

[19] ***Дончева - Петкова, Л. Нинов, Л. Парушев. В.,*** цит. съч. с. 102; ***Чангова. Й.*** Перник. С., 1992, с. 131; ***Йотов, В. Атанасов. Г.*** Скала. Крепост от X-XI век до с. Кладенци, Тервелско. С., 1998, с. 114.

[20] ***Възжарова. Ж.,*** цит. съч., с. 289, 309; ***Милчев, Ат. и Ангелова, Ст.*** Археологически разкопки и проучвания в местността "Калето" при с. Нова Черна, Силистренски окръг, през 1967 и 1969 г. - ГСУ, ИФ, 63, 1970; ***Гатев. П.,*** цит. съч. с. 86; ***Чангова. Й.,*** цит. съч., с. 129, обр. 122$_{2}$; ***Атанасов, Г. Йорданов, Ив***. Средновековният Ветрен на Дунав. Шумен, 1994, с. 23, табл. IV$_{4.}$

щит, преминаващ в плоска халка. За тези форми на този етап на проучване не разполагаме с точни аналогии.

Пръстените, снабдени с кръгли касети, най-вероятно са били украсени с инкрустирани стъклени ядра или скъпоценни камъни, които не са достигнали до нас. По отношение на формата на щита те са монолитни, с кръгло и с елипсовидно гнездо. Тази група пръстени са също често срещани през цялото Средновековие. Близки до пръстените от този тип са тези, открити в Плиска[21].

Гривни. Според материала, от който са изработени, откритите гривни са от метал и стъкло.

Според формата и украсата металните гривни могат да се включат в няколко групи. Към първата се отнасят два фрагмента, най-вероятно от една и съща гривна. Нейната халка е плоска и тънка, но в двата края се разширява. Украсата от косо и перпендикулярно разположени прави резки е разположена върху уширените краища / фиг.14 $_{33,34,}$ кат. N 346 /. Подобни гривни са известни от Плиска[22], Ловеч и Враца[23]. По време те се отнасят към периода на византийското владичество в българските земи (XI-XII в.). Втората група е представена също от два фрагмента / фиг.14$_{32,35,}$ кат. N 347, 348 /. Те са широки и плоски, с врязана геометрична украса. Някои от мотивите са изпълнени с поансон. Тези гривни намират точни аналогии с подобни гривни, открити в редица селища и некрополи от X-XI век [24]. Към следващата, трета група, се отнасят други два фрагмента. Тяхната халка също е плоска, със зооморфно профилирани краища / фиг.14$_{36,37}$, кат. N 349, 350 /, изпълнени в две техники - висок релеф и плоско гравиране на орнамента "птиче око", и растителна клонка. Интерес представлява украсата на една от гривните / фиг.14$_{37}$/, при която чрез мотива "птиче око" върху гърба на стилизираното змийско тяло са изобразени два различни религиозни символа - кръст и ипсилон, с перпендикулярни хасти. Подробностите от профилираната змийска глава са представени чрез комбинация от растителна клонка и точковиден орнамент. Близки аналогии на тези гривни са засвидетелствани сред материалите от некропола до Източната крепостна порта във Плиска, датирани в XI-XII век[25].

---

[21] ***Антонова, В. и Витлянов. Ст.,*** цит. съч. , с. 69, табло IX$_{43}$; ***Димитров. Я.*** Църква и некропол във Външния град на Плиска (края на X-XI в.). - В: Плиска - Преслав, т. 7,с. 55, обр. 7$_{13}$.

[22]***Димитров. Я.*** цит. съч. с. 57, обр. 8 $_{5,6, 8, 10,}$ с. 59, обр. 9 $_{14-16.}$

[23] ***Георгиева, С. Бучински. Д.*** Старото златарство във Враца. С., 1959, табл. XI$_{4.}$ ***Георгиева, С. Пешева, Р.*** Средновековен български некропол край Ловеч. - ИАИ, XX, 1955, с. 536, обр. 32$_{1.}$

[24] ***Димитров. Я.,*** цит. съч. с. 59, обр. 8$_{5-12,}$ 9$_{18.}$; ***Йотов, В. Атанасов. Г.,*** цит. съч., с. 308, табло CIX$_{394,395}$; табло CX$_{396-398}$; ***Чангова, Й.,*** цит. съч., с. 137, обр. 127$_{2}$; ***Дончева - Петкова, Л. Нинов, Л. Парушев, В.,*** цит. съч. с. 101, обр. 132$_{608}$;

[25] ***Димитров, Я.,*** цит. съч., с. 57, обр. 8$_{13.}$

Стъклените гривни /фиг.15_{1-37}/ са представени единствено от фрагмети, които са различни по форма и размери. Гривните имат и различен цвят. Преобладават синият и зеленият цвят в различни нюанси. В зависимост от напречното им сечение, те са кръгли, гладки и четириъгълни. По форма могат да се групират в две основни групи - кръгли, гладки, усукани и плоски, гладки с канелюри. Като накит те са били достъпни за по-широк кръг от населението и затова са масово разпространени у нас през IX-XII век[26].

Обици. Този накит е представен от три екземпляра, които принадлежат към два различни типа: със сферична украса на долното кръжило и с гроздовидна украса. Към първия тип принадлежат две обици, едната от които е изцяло запазена / фиг.$14_{21,}$ кат. N 338/, а от другата /фиг.14_{23}, кат.N 340/, е достигнала само сферата. Представляват халки, върху долната част на които са нанизани украси с формата на ажурна сфера, с филигранна украса от двете й страни. Обици от този тип са често срещани във Велики Преслав. Всички те, както и техните аналози от други средновековни обекти у нас, се отнасят по време към XI-XIII век [27]. Другата обица / фиг.14_{22}, кат. N 339 /, е с почти същите размери, но кръжилото в долната част е с филигранно уширение. Този тип обици имат славянски произход и са масово разпространени през X-XII век[28].

По всяка вероятност към групата на предметите с това предназначение е принадлежала и сребърната украса с тясна издължена форма /фиг.12_{6}, кат. N 310/, изработена във вид на стилизиран растителен мотив, състоящ се от отвесно повтарящ се листовиден орнамент, разделен от палмети. Как е завършвал долният край, не е ясно, тъй като той липсва. Горният е бил оформен с плоско уширение, с отвор за окачване. Без съмнение, тази украса, предназначена за носене на врата, е принадлежала към дамски тоалет.

Разгледаните по-горе накитни предмети, открити в двете представителни сгради, принадлежащи към дворците на преславските владетели, със своите разнообразни форми и колорит несъмнено са допълвали художествения ефект най-вече на празничната премяна на българина. Твърде разнообразни по материал, техника на приготвяне, форма, орнаментика и предназначение, повечето от накитните предмети съчетават в себе си неповторимостта и спецификата на старобългарските художествени занаяти.

---

[26] За типологията, хронологията и разпространението на стъклените гривни у нас срв. ***Чангова, Й.*** За стъклените гривни в Средновековна България. - В: Изследвания в памет на Карел Шкорпил. С., 1961, 179-188.

[27] ***Михайлова, Т.*** Обеци и наушници от Велики Преслав (края на X-XIV в.). - В: Преслав, т. 4, С., 1993, с.199, табл. $II_{23, 25,26.}$ и пос. там лит.

[28] Пак там, с. 186, табл. II_{10} и цит. лит.

ПРИЛОЖЕНИЕ

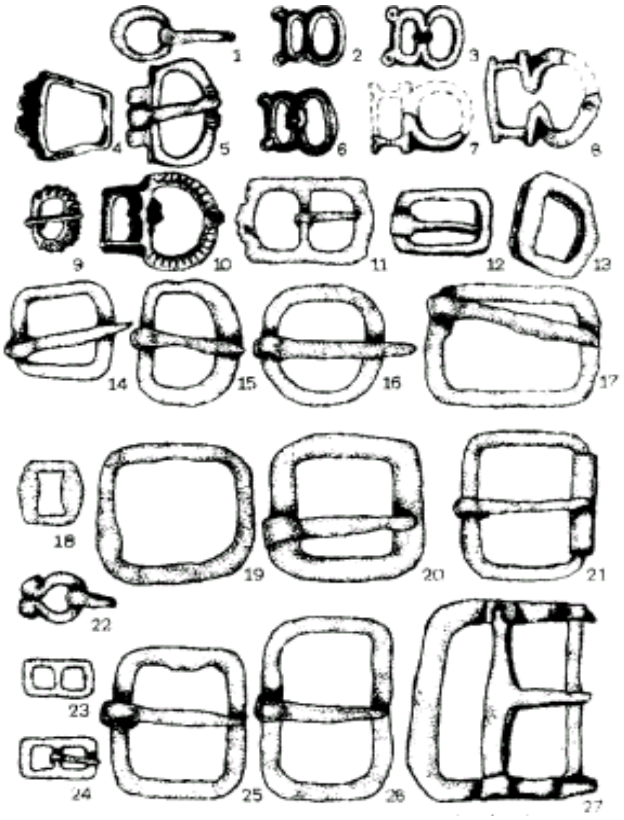

Фиг. 1. Метални токи за колани.

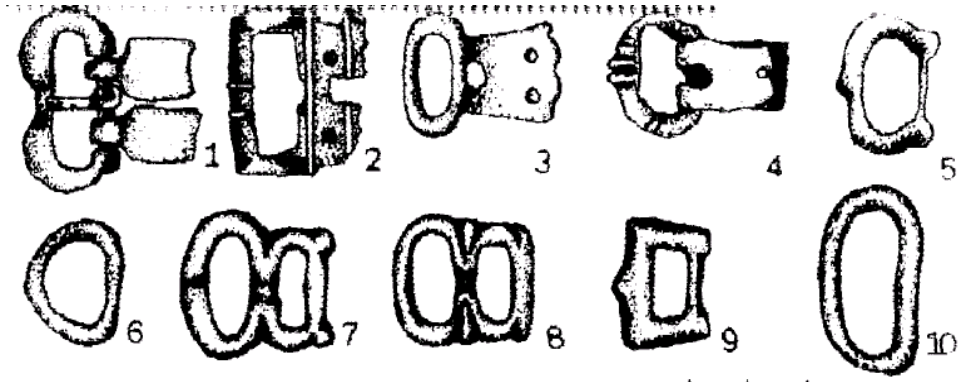

Фиг. 2. Метални токи за колани.

Фиг. 3. Метални апликации и украси.

Фиг. 4. Предмети за украса.

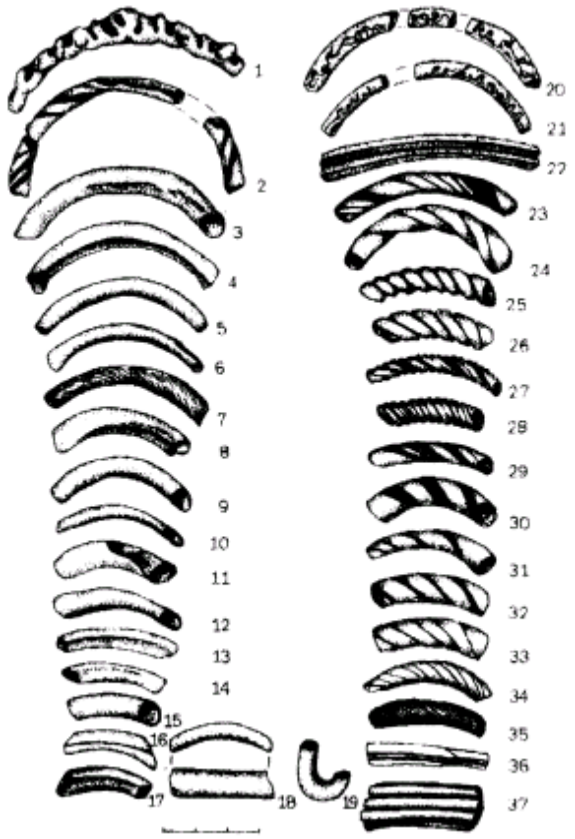

Фиг. 5. Стъклени гривни.

NEWLY DISCOVERED ADORNMENT OBJECTS AND ATTIRE ELEMENTS FROM VELIKI PRESLAV

Stoyan Vitlyanov

(abstract)

The present article discusses newly discovered adornment objects and elements of attire which were found during the excavations of two buildings in the southern section of the palace centre of Veliki Preslav. This large group of finds includes buckles and belt tips, dress applications, buttons, ear rings, finger rings, ornamented clasps, medallions and bracelets which are considered as parts of the festive and everyday costume decoration of the people living in Preslav.

The author advanced important observations regarding the forms and colour variety of the jewelry which doubtless enhanced the esthetic effect of the attire worn by the Bulgarian court inhabitants during the 9th-10th century.